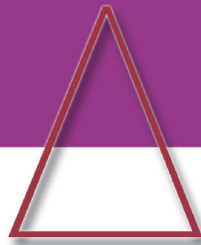
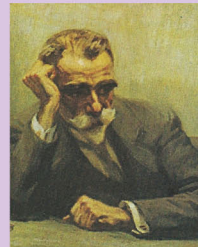
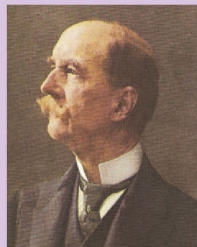

ΕΝΟΤΗΤΑ

Η Ελλάδα στον 19^ο αιώνα

Τέταρτη Ενότητα

Η Ελλάδα στον 19^ο αιώνα

Προσωποποίηση της Ελλάδας, τοιχογραφία, Αθήνα, Μέγαρο Βουλής, Αίθουσα Ελευθερίου Βενιζέλου

Εισαγωγή

Η συγκρότηση του ελληνικού κράτους, το 1830, ήταν κορυφαίο ιστορικό γεγονός για τους Έλληνες. Το νεοσύστατο ελληνικό κράτος έπρεπε να οργανωθεί κατά τα πρότυπα των προηγμένων κρατών της Δυτικής Ευρώπης, να αποκτήσει αξιόλογη εκπαίδευση, ισχυρό στρατό και υγιή οικονομία. Ταυτόχρονα είχε να αντιμετωπίσει το ζήτημα των Ελλήνων που ζούσαν ακόμη έξω από τα σύνορά του.

Η τέταρτη ενότητα αποτελείται από έξι κεφάλαια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η βασιλεία του Όθωνα – ο Ιωάννης Κωλέττης

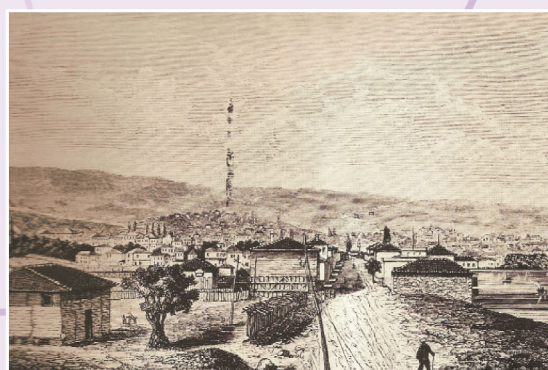
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η βασιλεία του Γεωργίου Α' – ο Χαρίλαος Τρικούπης

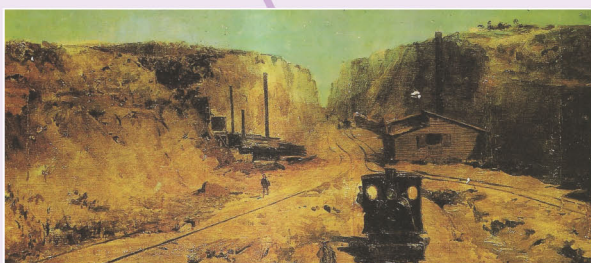
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Επαναστατικά κινήματα στη Μακεδονία και την Κρήτη

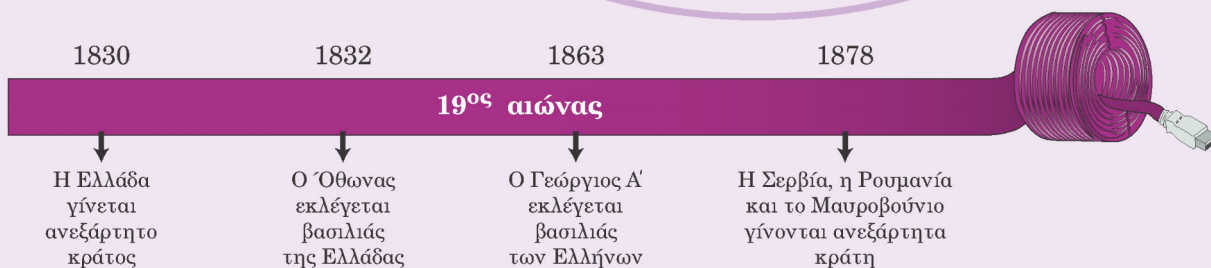
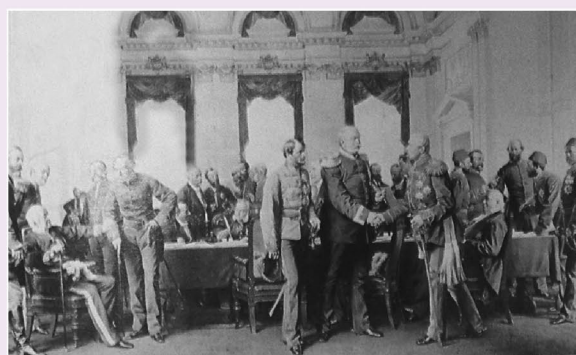
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Η Θράκη, η Μικρά Ασία και ο Πόντος, ακμαία ελληνικά κέντρα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η Ελλάδα στα τέλη του 19^{ου} αιώνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Η κρίση στα Βαλκάνια

Κεφάλαιο 1

Η βασιλεία του Όθωνα – ο Ιωάννης Κωλέττης

Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια επιλέχθηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις ως βασιλιάς της Ελλάδας ο νεαρός Βαυαρός πρίγκιπας **Όθωνας**, ο οποίος βασίλευσε έως το 1862. Το 1844 ο Όθωνας υποχρεώθηκε να παραχωρήσει Σύνταγμα. Την ίδια χρονιά ο **Ιωάννης Κωλέττης** ανέλαβε πρωθυπουργός της χώρας.

▲ Ο Όθωνας

Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια, η Αγγλία, η Γαλλία και η Ρωσία επέλεξαν το 1832 για το αξίωμα του βασιλιά της Ελλάδας τον 17χρονο πρίγκιπα Όθωνα, γιο του βασιλιά της Βαυαρίας Λουδοβίκου. Οι τρεις Μεγάλες Δυνάμεις εγγυήθηκαν επίσης για το πολίτευμα της χώρας, την ανεξαρτησία της και τα σύνορά της. Ο νεαρός βασιλιάς έφτασε στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 1833. Επειδή όμως δεν είχε ενηλικιωθεί ακόμα, ανέλαβαν τη διακυβέρνηση για δύο χρόνια τρεις συμπατριώτες του, οι οποίοι αποτέλεσαν τη λεγόμενη Αντιβασιλεία.

Οι Βαυαροί, με τον ερχομό τους στην Ελλάδα, πήραν δραστικά μέτρα για την ανασυγκρότηση του κράτους. Προσπάθησαν να οργανώσουν τη διοίκηση, τη δικαιοσύνη και το εκπαιδευτικό σύστημα, να ενδυναμώσουν την οικονομία και να κατοχυρώσουν την πρόσφατη ανεξαρτησία. Το ελληνικό κράτος χωρίστηκε σε νομούς, επαρχίες και δήμους ενώ η πρωτεύουσα μεταφέρθηκε τον Δεκέμβριο του 1834 από το Ναύπλιο στην Αθήνα. Ιδρύθηκαν σχολεία για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης (Δημοτικά, Ελληνικά και Γυμνάσια), Διδασκαλείο καθώς και Πανεπιστήμιο στην Αθήνα, που άρχισε να λειτουργεί το 1837.

Ο στρατός στελεχώθηκε και με Βαυαρούς αξιωματικούς και η Εκκλησία της Ελλάδας ανακηρύχθηκε αυτοκέφαλη, δηλαδή ανεξάρτητη διοικητικά από το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης.

Οι σχέσεις του ελληνικού κράτους με την Υψηλή Πύλη διαταράσσονταν από το ζήτημα των υπόδουλων Ελλήνων, που ζούσαν έξω από τα σύνορά του. Παρά τις δυσκολίες, το 1855 υπογράφηκε η πρώτη εμπορική και ναυτιλιακή συμφωνία μεταξύ Ελλήνων και Οθωμανών Τούρκων.

Την εποχή της βασιλείας του Όθωνα δόθηκε βαρύτητα στην οργάνωση της διοίκησης και σε θέματα ασφάλειας και οικονομίας. Ωστόσο, ο τρόπος διακυβέρνησης καθώς και πολλές βασιλικές αποφάσεις δημιούργησαν δυσαρέσκεια. Τα εθνικά κτήματα δεν δόθηκαν στους αγρότες και τους ακτήμονες, οι περισσότεροι από τους αγωνιστές του 1821 παραμερίστηκαν ενώ η ληστεία στην ύπαιθρο μεγάλωνε την ανασφάλεια και την αναταραχή.

Η λαϊκή δυσαρέσκεια κατά του Όθωνα οδήγησε στην οργάνωση επαναστατικού κινήματος, που είχε σκοπό να τον εξαναγκάσει να παραχωρήσει Σύνταγμα. Το κίνημα εκδηλώθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου του 1843. Μονάδες του στρατού, με επικεφαλής τον συνταγματάρχη Δημήτριο Καλλέργη και τον αγωνιστή του 1821 Ιωάννη Μακρυγιάννη, περικύκλωσαν μαζί με πλήθος λαού τα ανάκτορα (στη σημερινή πλατεία Συντάγματος) ζητώντας Σύνταγμα. Τον επόμενο χρόνο ψηφίστηκε Σύνταγμα και το πολίτευμα της χώρας μεταβλήθηκε από απόλυτη μοναρχία σε συνταγματική μοναρχία.

Στα επόμενα χρόνια οι αντιδράσεις κατά της βασιλείας του Όθωνα δε σταμάτησαν. Το φθινόπωρο του 1862 ξέσπασαν επαναστατικά κινήματα σε διάφορες περιοχές της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας. Ο Όθωνας έχασε το θρόνο του και μαζί με τη βασίλισσα Αμαλία επέστρεψε στην πατρίδα του, τη Βαυαρία.

Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Όθωνα διαδόθηκε η «Μεγάλη Ιδέα», δηλαδή η επέκταση των συνόρων του ελληνικού κράτους και η απελευθέρωση των υπόδουλων Ελλήνων που εξακολουθούσαν να ζουν κυρίως στην Οθωμανική Αυτοκρατορία. Εμπνευστής της «Μεγάλης Ιδέας» και ένας από τους θερμούς υποστηρικτές της στάθηκε ο Ιωάννης Κωλέττης. Ο Κωλέττης ήταν υπουργός των Εσωτερικών της ελληνικής επαναστατικής Κυβέρνησης και αργότερα σύμβουλος του Καποδίστρια. Το 1844 ανέλαβε πρωθυπουργός της χώρας μέχρι τον θάνατό του, το 1847. Υποστηρικτής της «Μεγάλης Ιδέας» ήταν και ο ίδιος ο βασιλιάς Όθωνας.

Γλωσσάρι

Βαυαρία: Περιοχή της Γερμανίας.

Ανασυγκρότηση: Αναδιοργάνωση.

Εκπαιδευτικό σύστημα: Ο τρόπος οργάνωσης της εκπαίδευσης ενός κράτους.

Δημοτικά σχολεία: Σχολεία της στοιχειώδους (πρωτοβάθμιας) εκπαίδευσης.

Ελληνικά σχολεία: Παλιός τύπος σχολείων μεταξύ Δημοτικού και Γυμνασίου.

Διδασκαλείο: Σχολείο εκπαίδευσης δασκάλων.

Εθνικά κτήματα: Τα κτήματα που ανήκαν στο ελληνικό κράτος.

Ακτήμονας: Αυτός που δεν έχει κτηματική περιουσία.

Οι πηγές αφηγούνται...

1. Η ενδυμασία των κατοίκων της Αθήνας

«Όλοι οι Έλληνες, όποιας τάξης και όποιας καταγωγής κι αν είναι, ξυρίζουν τα μάγουλα και το πηγούνι και κρατούν το μουστακάκι. Όταν πενθούν αφήνουν γένια. Οι κομποί, που έχουν φαβορίτες κατά τη μόδα της Ευρώπης, στραβοκοιτάζονται από τους καλούς πολίτες. Μέσα στις συνήθειες των παλικαριών είναι να σφίγγουν υπερβολικά τη μέση. Οι άνδρες είναι που φοράνε εδώ κορσέ... Οι Αθηναίες φοράνε μια μεταξωτή ή τσίτινη φούστα, ανάλογα με την τάξη τους, με μια βελούδινη ζακέτα ανοιχτή μπροστά. Φοράνε το κόκκινο φεσάκι στραβά, για να πέφτει στο αυτί και, τις περισσότερες φορές, περιορίζονται να τυλίγουν γύρω από το κεφάλι τους μια χοντρή πλεξούδα των μαλλιών τους, στριμμένη με ένα φουλάρι».

Εντμοντ Αμπού, *Η Ελλάδα του Όθωνος*, πρόλογος, επιμέλεια και σχολιασμός Τάσος Βουρνάς, Αθήνα, χχ., σσ. 54-55.

2. Η επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου

«Μη μολύνετε την Τρίτην Σεπτεμβρίου· Η Τρίτη Σεπτεμβρίου δεν είναι κτήμα ολίγων. Εμείς οι γράφοντες την προετοιμάσαμε· ο στρατός της πρωτεύουσας την ενήργησεν· ο εν αυτή λαός τη συνέδραμε· το έθνος όλον την εστήριξεν· μη μολύνετε την Τρίτην Σεπτεμβρίου είναι το αξιολογώτερον συμβάν του δεκάτου ενάτου αιώνος».

Αλέξανδρος Σούτσος, *Η μεταβολή της Τρίτης Σεπτεμβρίου*, Αθήνα 1844, σ. 56.

3. Ο Ιωάννης Κωλέττης θέτει τις βάσεις της «Μεγάλης Ιδέας» (απόδοση στα νέα ελληνικά)

«Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, η Ελλάδα αποτελεί το κέντρο της Ευρώπης. Όρθια και έχοντας στα δεξιά της την Ανατολή και στα αριστερά της τη Δύση, προορίζεται να φωτίσει με την πώση της τη Δύση και με την αναγέννησή της την Ανατολή. Τον πρώτο προορισμό τον εκπλήρωσαν οι πρόγονοί μας, ο δεύτερος πρέπει να εκπληρωθεί από εμάς. Στο πνεύμα του όρκου αυτού και της μεγάλης αυτής ιδέας, είδα πάντοτε τους πληρεξουσίους του έθνους να συνέρχονται για να αποφασίσουν όχι πλέον για την τύχη της Ελλάδας αλλά για την τύχη της ελληνικής φυλής. Πόσο θα ήθελα να ήταν παρόντες σήμερα εδώ οι Γερμανοί, οι Ζαΐμηδες, οι Κολοκοτρώνηδες, οι αλλοτινοί πληρεξουσίοι της Εθνοσυνέλευσης και εκείνοι που πήραν τα όπλα για τον κοινό αυτό σκοπό, για να συμφωνήσουν μαζί μου πόσο απομακρυνθήκαμε από τη μεγάλη εκείνη ιδέα της πατρίδας, την οποία είδαμε για πρώτη φορά να εκφράζεται στο τραγούδι του Ρήγα. Με ένα πνεύμα τότε ενωμένοι, όσοι ονομαζόμαστε Έλληνες, πετύχαμε εν μέρει το σκοπό μας. Τώρα όμως εμείς, οι οποίοι κρατώντας στο ένα χέρι τη σημαία της θρησκείας και στο άλλο τη σημαία της ελευθερίας κοπιάσαμε για πολλά έτη για την απελευθέρωση όλων των ομόδοξων χριστιανών, ασχολούμαστε με μάταιες διακρίσεις Ελλήνων και Ελλήνων, χριστιανών και χριστιανών».

Η της Τρίτης Σεπτεμβρίου εν Αθήναις Εθνική Συνέλευσις, Πρακτικά, Αθήνα, σσ. 190-191.

Ματιά στο παρελθόν

Η Βουλή των Ελλήνων και ο Άγνωστος Στρατιώτης

Το κτίριο, στο οποίο στεγάζεται σήμερα η Βουλή των Ελλήνων, ήταν αρχικά το ανάκτορο του βασιλιά Όθωνα. Χτίστηκε την περίοδο 1836-1843. Το 1929 ο τότε πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος αποφάσισε να

στεγασθεί εκεί το Ελληνικό Κοινοβούλιο. Ένα χρόνο νωρίτερα ανεγέρθηκε μπροστά από το Κοινοβούλιο, σε σχέδια του αρχιτέκτονα Αδριανού Λαζαρίδη, το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτου, ο πιο ιερός τόπος του ελληνικού κράτους προς τιμήν όσων έχασαν τη ζωή τους στους αγώνες για την ελευθερία.

▲ Η ανακοίνωση της εκλογής του Όθωνα στον ελληνικό θρόνο, έργο του Πέτερ φον Ες, Αθήνα, Εθνική Βιβλιοθήκη

▲ Ο Ιωάννης Κωλέττης

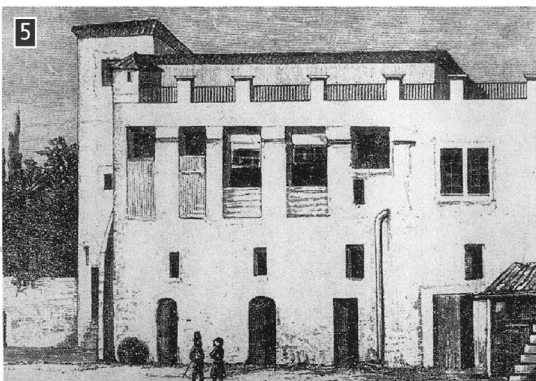

▲ Ο βασιλιάς Όθωνας

▲ Η βασίλισσα Αμαλία

▼ Λαϊκή λιθογραφία με το εξεγερμένο πλήθος την 3^η Σεπτεμβρίου 1843, Αθήνα, Μουσείο Μπενάκη

◀ Προσέδριο της πρόσψης του πρώτου ελληνικού Πανεπιστημίου στην Αθήνα

👉 Ερωτήματα

- Για ποιους λόγους πραγματοποιήθηκε η επανάσταση της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1843 και ποιο ήταν το αποτέλεσμα της;
- Ποιο ήταν το περιεχόμενο της «Μεγάλης Ιδέας»; Θα σας βοηθήσει η Πηγή 3.